

Florea
FIRAN

Petru Popescu Un prozator de succes

Personaj complex, poet, eseist și traducător, scenarist și regizor de film, Petru Popescu se impune ca un prozator intelectualist, adept al prozei citadine și al unei noi „literaturi de consum”, cu o îndrăzneală libertate de exprimare. Viața și activitatea sa din țară și din emigrație este una tumultuoasă, încercând cu orice preț să devină un scriitor de succes. Laurențiu Ulici îl considera „cel mai citit prozator român al anilor '68-'73”, iar Alex Ștefănescu susținea că „Petru Popescu are o atât de mare mobilitate intelectuală și stilistică, încât poate să scrie despre orice [...]. El este o combinație între Mario Vargas Llosa și Cezar Petrescu. Încă din România s-a simțit atras de ideea de a produce pe bandă rulantă literatură comercială”. Referindu-se la relația scriitor-cititor, Petru Popescu publica în revista „Conexiuni” din New York (nr. 15, mai 2006) un articol în care susținea că „un scriitor de interes, un scriitor citit, nu poate să trăiască

decât «in sync», sincronizându-se cu problemele publicului cititor. Totul este dictat de piață, dar nu mecanic, ori simplu”. Romanele sale publicate în țară se bucură de succes, iar în SUA, ca scriitor și producător de filme, se bucură de aprecieri deosebite, două dintre cărțile sale regăsindu-se pe rafturile cu „bestseller”.

Petru Popescu s-a născut la 1 februarie 1944 în București. Provine dintr-o familie de intelectuali, tatăl, Radu Popescu, cronicar dramatic, o perioadă director al revistei „Teatru”; mama, Nelly Cutava, actriță la Teatrul Nottara. Copilăria este marcată de moartea prematură, la numai 13 ani, a fratelui său geamăn Pavel și de divorțul părinților. După ce absolvă Liceul „Spiru Haret” (1961) urmează Facultatea de Limbi și Literaturi Străine, secția engleză, a Universității din București, cu licența în 1967. La absolvire lucrează o perioadă scurtă ca bibliotecar la Biblioteca Centrală de Stat, apoi redactor la „România literară”.

Continuare în p. 2

Eseu

Oana Băluică
Emanuel D. Florescu
Rodica Grigore
Cornel Moraru
Dodo Niță
Gabriela Rusu-Păsărin
Anda Simion

Poezie

Andrei Codrescu
Dan Duțescu

Proză

Paul Aretzu
Radu Polizu
Adrian Sângeorzan

Constantin Cubleşan – <i>Genealogia familiei Eminescu</i>	p. 4
Adrian Cioroianu – <i>Răzbunarea lui Tyche – sau acel adevăr de care ne temem cu toți</i>	p. 6
Ioan Lascu – <i>Procesul ziariștilor din 1945</i>	p. 8
Ionel Bușe – <i>Estetica onto-foniei la Gherasim Luca</i>	p. 9
Dumitru Radu Popa – <i>Un titan al ecranului: Kirk Douglas</i>	p. 11
Carmen Firan – <i>Viața noastră virtuală</i>	p. 13
Ion Parhon – <i>Comedii versus comédii</i>	p. 22

Emilian Ștefărtă

*Când vrei ca visul
să nu se sfârșească...*

pp. 23-24

Spiru Chintilă – Fereastră

Sumar

- Florea Firan**, *Petru Popescu. Un prozator de succes* / pp. 1-3
- Constantin Cubleşan**, *Genealogia familiei Eminescu* / pp. 4, 5
- Oana Băluică**, *Fețele scrierii* / p. 5
- Adrian Cioroianu**, *Răzbunarea lui Tyche – sau acel adevăr de care ne temem cu toți* / p. 6
- Mihai Ene**, *Literatura față cu epidemiile* / p. 7
- Andrei Codrescu**, *Poeme: Cu vin roșu, Șoferul regelui* / p. 7
- Ioan Lascu**, *Procesul ziariștilor din 1945* / p. 8
- Ionel Bușe**, *Estetica onto-foniei la Gherasim Luca* / pp. 9, 10
- Cornel Moraru**, *Treptele înțelegerii de sine* / p. 10
- Dumitru Radu Popa**, *Un titan al ecranului: Kirk Douglas* / p. 11
- Adrian Sângeorzan**, *Spectacole de la care am plecat* / pp. 12, 13
- Carmen Firan**, *Viața noastră virtuală* / p. 13
- Radu Polizu**, *Calea demonilor* / p. 14
- Gabriela Rusu-Păsărin**, *Tentația identificării și previziunea narativă* / p. 15
- Emanuel D. Florescu**, *Trăim concret, gândim abstract* / p. 16
- Rodica Grigore**, *Povești pentru copii și părinți* / p. 17
- Dan Duțescu**, *Poeme: Vine noaptea..., Visele ca realitate, Aștept un tren* / p. 18
- Red.**, *Cărți primite* / p. 18
- Dodo Niță**, *Horia Aramă, de la SF la BD* / p. 19
- Red.**, *Lansări de carte la Târgul de carte Gaudeamus* / p. 19
- Paul Aretzu**, *Moștenirea unchiului Jean* / p. 20
- Anda Simion**, *„Bullied”, un spectacol care merită jucat pe o scenă mare* / p. 21
- Ion Parhon**, *Comedii versus comedii* / p. 22
- Red.**, *Okeanos: „Scriptor”, „Orizont”* / p. 23
- Emilian Ștefărtă**, *Când vrei ca visul să nu se sfârșească...* / pp. 24, 23

Continuare din p. 1

Florea FIRAN

Petru Popescu Un prozator de succes

Primele versuri îi apar în „Gazeta literară” (nr. 12/1961), unde publică mai târziu articole prin care se arată adept al „urbanismului” în poezia și proza română contemporană (*Unde ne sunt orășenii?*, „Gazeta literară”, nr. 32/1968). Susține „literatura de consum” printr-o serie de articole care îi apar în „Contemporanul” și „România literară” (*Scriitorul și gustul publicului; Modernitate și consum*). Este atras de politică, devine membru în Biroul Politic al UTC, declarând că urmarea „să cultive oameni politici tineri cu speranța că acea deschidere de după invazia din Cehoslovacia va continua”. Aflat în sfera puterii politice a putut obține ușor unele privilegii. Astfel în august-septembrie 1973 face parte dintre ziariștii care l-au însoțit pe Ceaușescu într-o vizită oficială în America de Sud (Cuba, Costa Rica, Venezuela, Columbia, Ecuador, Peru) după care publică impresii de călătorie în „Scânteia tineretului”. Mai târziu mărturisește că în această călătorie și-a dat seama că „dictatura lui Ceaușescu va lua formă aberantă”. Obține o bursă Herder la Viena (1971-’72), iar în 1974 este invitat ca bursier în SUA și participă la Programul Internațional al Scriitorilor la Universitatea din Iowa. Inițial i s-a refuzat viza, dar după o audiență la Nicolae Ceaușescu o obține, angajându-se să-i popularizeze ideile marxiste la Universitatea Iowa. Atunci îl vizitează pe Mircea Eliade la Chicago. În 1975 solicită și obține azil politic în Anglia. Acest aspect este descris în volumul *The Return* publicat în 1997 în SUA și în România în 2001, cu titlul *Întoarcerea*. „M-am hotărât să rămân, cu mare durere, pentru că a-ți părăsi limba în care ai ajuns să scrii nuanțat, a-ți părăsi prietenii e ca o amputare a propriei persoane...” Publică în revista engleză „The Spectator” un articol despre situația scriitorilor din țările comuniste. Într-un interviu și-a motivat astfel plecarea din țară: „Cărțile mele, din ce în ce mai incisive, au creat o primejdie la care nu mă așteptam. Ceaușescu voia să folosească artiștii ca propagandiști, să facă din scriitorii importanți ai momentului apologetii lui... Tot atunci, Zoe Ceaușescu a venit cu un volum pentru autograf și mi-a spus că este o admiratoare a operei mele... Urma ori să devin un scriitor de casă, ori să încerc să scriu în limba engleză în vederea unei eventuale plecări definitive din țară.” Ulterior prozatorul a prezentat o versiune memorialistică a relației sale cu Zoe Ceaușescu (*Fiica faraonului*, „România literară”, nr. 37/2002) și alta în romanul *Supleantul* (2009).

Petru Popescu filmând „Death Of An Angel”, Twentieth Century Fox, 1986

În 1975 Petru Popescu se mută în Statele Unite și frecventează un an American Film Institute iar trei ani mai târziu se stabilește în Beverly Hills, Los Angeles, unde se afirmă ca scenarist și regizor de film la Hollywood. Se căsătorește cu scenarista Iris Friedman, a cărei familie, originară din Cehoslovacia, a supraviețuit Holocaustului. În romanul *The Oasis*, publicat în 2001, „poveste de dragoste și supraviețuire într-un lagăr de concentrare”, autorul scrie la persoana întâi biografia soacrei sale Blanka Friedman. Împreună cu soția sa Iris va colabora la multe proiecte cinematografice, semnând și câteva scenarii de film.

Scrisul Românesc Revistă de cultură

Fondată la Craiova, în 1927,
de către criticul D. Tomescu.
Serie nouă, din 2003,
întemeiată de Florea Firan

Editată de: Fundația – Revista
Scrisul Românesc

ISSN 1583-9125

Revistă înregistrată la OSIM
cu nr. 86155 din 11.04.2007

Membră A.R.I.E.L.

Redacția

Director:
Florea FIRAN

Colegiul redacțional:

Adrian CIOROIANU
Andrei CODRESCU
Eugen NEGRICI
Gheorghe PĂUN
Dumitru Radu POPA
Dumitru Radu POPESCU
Lucian Bernd SĂULEANU
Monica SPIRIDON
Emilian ȘTEFĂRTĂ

Redactori:

Mihai ENE
Oana BĂLUICĂ
Mihai FIRICĂ
Ion PARHON
Lucian-Florin ROGNEANU

Redactori asociați:

Florentina ANGHEL
Răzvan HOTĂRANU
Dan IONESCU
Gabriela RUSU-PĂSĂRIN

Corectură:

Claudia MILOICOVICI

Tehnoredactare computerizată:
Georgiana OPRESCU

Arhivă online:

Alexandru OPRESCU

Redacția și Administrația: Craiova

Str. Constantin Brâncuși, nr. 24
Tel./Fax: 0722753922; 0251/413.763
E-mail: scriusulromanesc@yahoo.com
Web: www.revistascriusulromanesc.ro
Cont: RO03BRDE170SV21564261700
BRDE Agenția Mihai Viteazul, Craiova

Abonamentele se pot face la sediul
redacției: Str. Constantin Brâncuși,
nr. 24, Craiova, județul Dolj
sau scriusulromanesc@yahoo.com

Responsabilitatea opiniilor exprimate
apartine integral autorilor.

Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

Tiparul: Tipografia PRINTEX Craiova,
str. Electroputere, nr. 21, tel. 0251 580431

Abonamente

la Scrisul Românesc

Abonați-vă la revista „Scrisul Românesc” și veți avea un prieten apropiat. Abonamentele se fac prin rețeaua proprie și Poșta Română, se pot achita și la sediul revistei sau în contul: RO 03BRDE170SV21564261700, Agenția Mihai Viteazul, Craiova.

Costul unui abonament anual cu taxe incluse este de 100 lei. Pentru abonații din străinătate este de 140 \$ sau de 125 €. Informații primiți la tel.: 0722.75.39.22; Fax. 0251.413.763

→ În România Petru Popescu debutează editorial cu placheta de versuri *Zei printre blocuri* (1966, în Colecția „Lucașfăruș”, alături de mulți alți colegi de generație) prefațată de criticul Paul Georgescu, care îi relevă caracterul „citar și inovator”, în timp ce alți critici îi impută o „prea vizibilă raliere la stilul poeziei moderne americane”. A urmat antologia lirică *Fire de jazz* (1969) în care, ca urmare a unei deschideri politice de moment, își fac loc teme și cuvinte considerate tabu. „Noi suntem copiii orașului și dansăm noaptea nebuni./ Tunși scurt, făcuți din pantaloni strălucitori./ Dincolo de ferestre fumegă și plouă industrial./ Și de aceea cântă aici pentru noi Louis Armstrong./ Fetele noastre sunt frumoase, căci le sărutăm./ Paharele și țigările noastre dansează Rock-and-Roll./ O mie de cinematografe rulează, în capul nostru./ Filme izbitoare.” (*Noi*)

Un an mai târziu se afirmă ca prozator cu povestiri publicate în presa literară, între care *Moartea din fereastră* (distinsă cu premiul revistei „Amfiteatru”), care va da și titlul volumului de proză ce va apărea în 1967. De acum, Petru Popescu se dedică profesiei de romancier cu un program bine gândit, încercând o mutație și o schimbare privind romanul ca gen literar. În acest sens publică în presa literară articole reunite ulterior în volumul de eseuri *Între Socrate și Xantipa* (1973) în care se regăsesc idei privind o estetică personală a romanului. În *Postfața-program la Să crești într-o zi cât alții într-un an* susține că „nu citadinismul social, exterior, ne lipsește. Ne lipsește citadinismul structural, cu expresia lui morală și estetică”. Adică absența citadinismului ca atitudine explică modernizarea înceată și de aici sincronizarea ei târzie cu cea europeană.

În 1969 îi apare primul roman, *Prins*, o descriere a „generației fără idealuri”, construit pe o temă gravă, povestea tragică a unui tânăr care este bolnav incurabil și întâlnește unica iubire cu câteva luni înainte de moarte. *Prins* este romanul care îl consacră ca prozator, cu un mare succes de librărie, receptat și comentat favorabil de critica literară. La numai doi ani publică romanul *Dulce ca mierea e glonțul patriei* (1971) care, alături de *Prins*, îl impune și îi aduce succes, devenind cel mai citit și discutat autor al momentului. Cele două romane sunt traduse imediat în limbile polonă, cehă, slovacă, maghiară și germană, iar *Sfârșitul bahic* (1974) apare în Marea Britanie și Suedia. *Sfârșitul bahic*, ultimul roman publicat în România, îl apropie pe autor de formula romanului popular, unii critici susținând că anticipează, prin arta povestirii, pe Marin Preda din *Cel mai iubit dintre pământeni*.

După 35 de ani de la ultimul roman apărut în România, Petru Popescu publică romanul *Supleantul* (2009), în limba română, ai cărui eroi principali sunt Zoe Ceașescu și autorul însuși. Un roman captivant, cu eroi și fapte reale, în care autorul trăiește o poveste de

dragoste imposibilă cu Zoe Ceașescu pe care o numește „flica puterii” și o descrie ca fiind o persoană „deosebită, fascinantă, o prizonieră a destinului de familie”. Ulterior Petru Popescu afirmă că Zoe l-a sfătuit să fugă din țară, „fără să-și dea seama cât era de profetică”. Autorul încearcă să descifreze întreaga intrigă politică a acelor vremuri și simte că dacă sistemul îl va acapara, își va pierde independența creației.

În România se reîntoarce în vara anului 1991, ca reporter al ziarului „Los Angeles Times”, după care scrie volumul *The Return* (1997) în care descrie experiența, amintirile despre părinți și fratele geamăn dispărut prematur, contactul cu Securitatea, audiența de la Nicolae Ceașescu, viața în SUA, vizita la Praga cu soția, evenimentele din decembrie 1989 și convorbirile avute la București cu câteva personalități politice și culturale, între care Ion Iliescu, Petre Roman, Andrei Pleșu, Nicolae Manolescu, Mircea Dinescu ș.a.

În SUA Petru Popescu se afirmă în primul rând ca scenarist și regizor de filme la Hollywood, între care *Ultimul val*, *Dragoste obsesivă*, iar în 1986 scrie și regizează scenariul filmului *Moartea unui inger*, susținut de nume sonore precum Robert Redford, Sydney Pollack, Sigourney Weaver. Modelul literar – după propria-i mărturisire – i-a fost în această perioadă scriitorul Joseh Conrad. Începe să colaboreze la unele reviste românești din exil, între care „Agora”, unde în nr. 1/1978 îi apare un articol în care face elogiu „românului internațional”, referindu-se la propria sa experiență din exil: „Românul din România se întreabă ce m-am întrebat și eu pe vremea când șovăiam asupra pasului plecării. Cum se poate adapta un român unei alte societăți? Singurătatea, greutatea de neevitat, se pot învinge? Echilibrul între adaptare și păstrarea identității se poate realiza? Cât de iute? Cât de târziu? Cu ce sacrificii? Exemplul sacrificiului meu nu știu cât e de semnificativ: am pierdut limba în care începusem să scriu. [...] E multă durere în această renunțare. E o compensare cu scrisul într-o limbă pe care o vorbește tot globul. Aceasta a fost, pentru mine, prețul libertății.”

Continuă să scrie romane cu priză la public, precum *Înainte și după Edith* (1979), despre „atrakția sordidului atotputernic care conferă și el atotputernicie”, *In Hot Blood* (1989), care cuprinde vampiri și personaje din România, *Amazon Beaming* (1991), povestea exploratorului Loren McIntyre care în 1971 descoperă originea Amazonului, *Almost Adam*

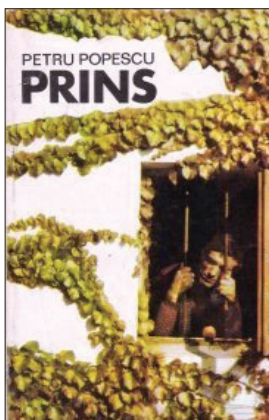

(1996), roman de mare succes cu care câștigă câteva milioane de dolari și care – mărturisește autorul – a fost tradus în 20 de țări, *The Oasis* (2001) tradusă un an mai târziu în română, *Weregirls* și *Footprints in Time* (2008) cuprind aventuri ce se desfășoară în decor exotic și se adresează copiilor și adolescenților. *Girl Mary* (2009), roman care imaginează povestea cuplului biblic Maria și Joseph înainte nașterii lui Isus, are rețeta de succes a timpului, amestecând istorie, religie, dramatism și erotism în formula proprie autorului.

Pasiunea pentru film o are încă din perioada când trăia în țară, când scrie primul său scenariu de film *Drum în penumbră* regizat de Lucian Bratu, având în distribuție actorii Margareta Pogonat, Cornel Coman, Ilarion Ciobanu, Carmen Galin, Octavian Cotescu ș.a. În colaborare cu soția sa, Iris Friedman, scrie scenariul filmului *Nobody's Children*, produs în SUA în 1994, despre o familie de americani care înfruntă birocrația pentru a adopta un copil din România.

Petru Popescu se manifestă și ca traducător din literatura americană: *Aspecte ale romanului* de E. M. Forster (1968), *Din sălbăticie* de James Baldwin (în colab., 1971) și *5 povești cu cowboy* (în colab., 1972). Romanul *Herzog* de Saul Bellow, tradus înainte de plecarea din țară, nu a mai fost publicat.

Petru Popescu este printre scriitorii români cu un destin literar de succes în America, reușind să-și scrie cărțile și scenariile de film direct în limba engleză, frecventând cercuri literare și lumea artistă din Hollywood în care s-a integrat și unde și-a construit un loc favorabil. Intellectual nuanțat, fire nonconformistă, talentat, ambițios și cu bună înțelegere a vremurilor și contextului politic, și în România comunistă, și în Lumea Liberă, Petru Popescu are charisma, inteligența și perspicacitatea de a aborda subiecte de interes pentru un public larg fără să facă compromisuri de valoare. Un fel de copil teribil al anilor '70 în România, Petru Popescu rămâne în amintirea multora ca autorul romanului *Prins*, chiar dacă după plecarea sa din țară nu i-au mai urmărit evoluția. ■

Constantin
CUBLEȘAN

Genealogia familiei Eminescu

Cazul descendenței familiei Eminovici/Eminescu părea să fi fost deslușit definitiv prin studiile aprofundate (documentar) datorate lui Ion Roșu și D. Vatamaniuc. În orice caz, numeroși comentatori care s-au referit la biografia poetului au acceptat demonstrația originilor transilvănene ale strămoșilor lui Mihai Eminescu, în ciuda unor opinii divergente, destul de răzlețe, ale altora, în toți anii aceștia. Iată însă că un cercetător pasionat de istoria bisericii ortodoxe din ținutul Sucevei, preotul Cezar Onesim (autor al unei importante monografii pe această temă: *Familia de Aritonovici din Șcheia – Suceava*, 2013), cercetând, cu o rigoare impresionantă, arhivele bisericilor din zonă în anii sfârșitului de secol al XIX-lea, (Condica născuților din Parohia Călinești Cuparencu; Condica cununaților din Parohia Călinești Cuparencu; Condica morților din Parohia Călinești Cuparencu; documentele Primăriei din comuna învecinată, Șerbăuți, toate între 1888-1912, ș.a.), incitat, probabil, și de o anume nesiguranță, la un moment dat, a lui D. Vatamaniuc, care se întreba: *Să fie Blajul vatra străbunilor lui Eminescu* („Manuscriptum”, Nr. I, 1976), cată a demonstra originile bucovinene ale familiei Eminoviciilor, pe baza documentelor ecleziastice, care oferă date privitoare la toți locuitorii acestor sate și la relațiile de rudenie dintre ei, în cronologia istorică a vieții lor, fapt ce-i îngăduie în final cercetătorului să tragă o concluzie credibilă, în bună măsură, ceea ce nu înseamnă însă că are și ultimul cuvânt în chestiune, o expertiză încă fiind, oricum, necesară: „Neamul Eminoviciilor are origini în aceste sate din Călinești Cuparencu – Șerbăuți”; Cezar Onesim alcătuind un arbore genealogic al familiei eminoviciilor în raport cu alte familii din zonă (cărora le alcătuiește, de asemenea, către un arbore genealogic), familii cu care avea legături de rudenie, prin mijlocirea cărora „originea transilvană a lui Vasile Eminovici poate fi ușor combătută”. Totul este deslușit în relație cu persoana lui Vasile Eminovici, tatăl lui Gheorghe Eminovici, la rândul acestuia tatăl lui Mihai Eminescu.

Să mergem, așadar, pe firul demonstrației cercetătorului bucovinean care prezintă ca dată sigură venirea lui Vasile Eminovici la Călinești, în 1805, când „ar fi părăsit Blajul, după cum spun unii eminescologi”. Cezar Onesim urmărește viața acestuia, începând cu acea dată, pentru a identifica prezența lui în Bucovina la Călinești, unde se stabilește, la vârsta de 28 de ani, și se căsătorește cu Ioana Serghie, ocupând „un post de dascăl bisericesc”. Astfel este încredințat să se ocupe de organizarea evenimentului sfințirii bisericii din sat (1805), construită (terminată) în 1799, tergiversarea evenimentului datorându-se decesului ctitorului acesteia, Mihalache von Cuparencu. Locuiește, așadar, în casa de la nr. 27, împreună cu familia sa: „Ioana soția (25 ani), Agafia mama lui (70 de ani), Ioan nepotul

(12 ani) și mătușa lui Elena”. Căsătoria cu Ioana Serghie, fiica proprietarului unei părți de moșie din Zamostie, îi facilitează tocmai stabilirea în Călinești. Dar „bunicul lui Mihai Eminescu nu ar fi ocupat funcția de dascăl dacă nu ar fi fost pregătit de administrația bisericească din Bucovina” și cercetătorul menționează că el „a fost pregătit în spiritul Academiei de la Putna în timpul episcopului Dosoftei Herescu”. Apoi, „dacă tatăl său, Petru, ar fi trăit la Blaj în anul 1806, când întreaga familie era deja stabilită la Călinești Cuparencu (...) era imposibil ca o întreagă familie să se dezrădăcească”. Ulterior, un fiu al acestuia, Ioan Eminovici ajunge la 1831 „vornic în sat, funcție administrativă ce nu putea fi obținută de oricine fiindcă impunea acceptul moșierilor din sat”. (De lămurit însă, școlirea lui Vasile Eminovici la Academia de la Putna, întrucât nu se prezintă date concrete, documente).

Stabilit definitiv în Călinești Cuparencu, Vasile Eminovici a avut opt copii: „Maria (1807-1875), Elena (1809-1887), Gheorghe (1812-1884), Ion (1816-1877), Ștefan (1819-1848), Ana (1821-1907), Catrina 91824-1897) și Iordache (1827-1827). Fetele s-au măritat cu bărbați din Șerbăuți, Pătrăuți și Călinești Cuparencu. (...) Dintre cei patru băieți doar Gheorghe și Ion au avut descendenți”.

Mai interesantă este *descrierea* onomasticii Eminovici: „Numele Iminovici, Ieminovici, Eminovici”, atrăgând atenția că la vremea aceea, ținând condica enoriașilor din sat, „Preotul paroh trebuia să înscrie în actele parohiale nu numai numele de botez ci și «porecla» acestuia. Considerăm că numele Eminovici ar putea proveni de la familia Mănescu care în Sadagura număra două familii. E singurul nume din zona dintre Prut și Nistru care este prezentat de pr. Dumitru Țopa în cercetările sale privind slavizarea numelor românești din această parte de nord a Bucovinei. (...) Studiind tabelele parohiilor din zona nordică a Bucovinei, am cercetat familiile ce au avut ca rădăcină consoanele M și N, găsind în toate satele pe mazilul Toader Manescu ce deținea în 1782 jumătate din moșia Mihalcea; considerând că acest nume românesc MANESCU în perioada de slavizare ar putea deveni din Manescu un MANEVICI (în 1784 era la Mămălești din ținutul Cernăuți preotul Andrei Manevici), MANOVICI > IAMINOVICI > IEMINOVICI > Eminovici”.

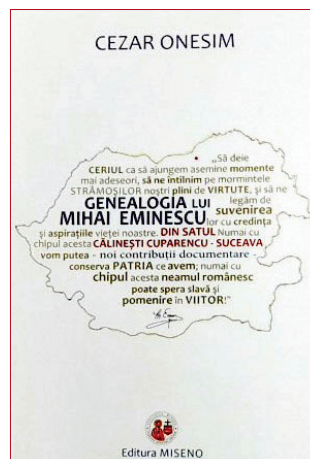
Se atrage atenția că după cedarea Bucovinei la Imperiul Habsburgic, numeroși români, printre ei și mulți preoți, au migrat în Moldova. Posturile vacante la parohii fiind apoi ocupate de preoți ortodocși veniți din zona Galității; Bucovina „fiind încredințată provinciei cu capitala la Lvov”, administrația ruteană

a procedat la un proces sever de slavizare (rutenizare) a numelor „pentru a se pierde specificul românesc”. Preoții menționau în actele parohiale numele oamenilor după cum auzeau pronunția lor, în plus scriindu-se „cu pana”, adesea litera „e” se confundă cu litera „a”, apoi scrierea cu litere chirilice și în pronunția rutenească, apărea sufixul „i” care după trecerea la scrierea cu caractere latine, s-a pierdut, astfel încât IAMINOVICI sau IEMINOVICI a devenit EMINOVICI. Așa că, urmând arborele genealogic al familiei Mănescu (Manevici) se poate ajunge la o concluzie, oarecum incertă (surprinzătoare!): „Dacă Vasile Eminovici, dascălul din Călinești Cuparencu, ar fi din această familie, ar trebui să fie un descendent al lui Vasile Mănescu ce a murit în 1773. (...) Mai degrabă l-am considera pe Vasile Eminovici ca fiind fiul lui Andrei Manevici (Manevici) din spița mazililor români Manescu (din Mihalcea). Potrivit acestor informații, Vasile Eminovici ar

fi un descendent dintr-o familie românească din Bucovina. (...) Dacă se consideră că Vasile Eminovici este descendent al familiei Manescu, familie ce a primit o denumire rutenizată, atunci nu întâmplător acesta a fost primit pe moșia din Călinești Cuparencu”, între aceste familii existând relații de rudenie. Chiar se poate presupune că „Vasile Eminovici ar fi fost descendent al lui Miron Cuparencu”, cercetătorul adăugând:

„Relația peste generații între familia lui Miron Cuparencu și Isidor Mănescu poate fi o punte de confirmare a originii moldovenești bucovinene a lui Vasile Eminovici și a descendenților săi”. Ca o concluzie finală: „Cele prezentate vor să evidențieze faptul că Vasile Eminovici are legătură cu familia răzeșească Manescu din Bucovina care era de etnie moldovenească, adică românească. (...) Încredințarea Ioanei Serghie (Serhi) ca soție a dascălului din Călinești Cuparencu a însemnat un gest de mare încredere din partea familiei Serghie. Vasile Eminovici avea susținerea familiilor Cuparencu-Malinescu-Volcinschi din satul Călinești (...) de pe partea lui Vasile Eminovici există ascendenți nobili din satul Mihalcea”. Așa încât, zice Cezar Onesim: „este mult mai credibilă ipoteza că Vasile Eminovici și Ioana Serhi aparțineau unor familii de clerici români din Bucovina (...) dascălul Vasile Eminovici cu soția Ioana Serhi, bunicii lui Mihai Eminescu, sunt descendenți din familii preoțești din Bucovina”.

Cu adevărat labirintice, genealogiile familiilor Mănescu-Floare din Călinești Cuparencu; arborele genealogic al Mariei V. Eminovici; a familiei din Călinești Cuparencu; a familiei Serhi; a familiei Manescu (Manevici); a familiilor Volcinschi, Cuparencu, Brăescu-Mănescu, și în final a familiei Bantaș, răzeș din Călinești Cuparencu. Tabelele genealogice, cu toate încrângăturile de rubedenie, nu asigură, totuși, certitudinea originii bucovinene a lui Vasile Eminovici, existând prea multe îndoieli →

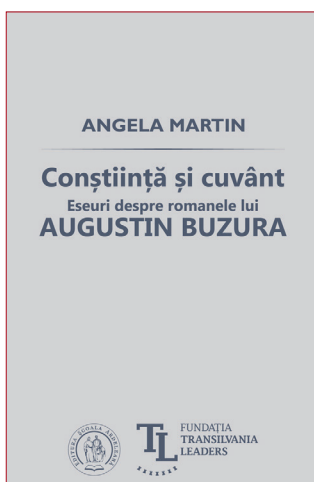
Regăsit în ipostaza de lector, Augustin Buzura declara, în *Bloc Notes*, că preferă personajele care „uimesc prin complexitatea lor, prin intensitatea trăirilor”. Afirmă că nu e doar o simplă observație fără consistență, ea se verifică, de altfel, în totalitatea operei romancierului – așa se poate explica și opțiunea scriitorului pentru crearea unor personaje precum Mihai Bogdan, eroul romanului *Absenții*, ziaristul Dan Toma, din *Fețele tăcerii* sau Ion Cristian, personajul romanului *Orgolii*. Augustin Buzura a reușit, astfel, prin romanele sale, să acapareze atenția unui public heteroclit, format în aceeași măsură din specialiști, critici și, nu de puține ori, tineri cititori. O dovadă în acest sens o constituie edițiile unor colocvii studențești care i-au fost dedicate și plăcerea cu care tinerii au rezonat la unele dintre cele

mai insolite scrieri ale sale, cum ar fi, de pildă, *Raport asupra singurătății*. Romanele sale s-au bucurat, în critica românească, de o largă apreciere, dar și de foarte multe lecturi în cheie ideologică; de remarcat, în acest sens, ar fi și faptul că, în cadrul Mesei Rotunde organizate la „România literară” în anul 1971, după apariția romanului *Absenții*, cei mai mulți critici au apreciat complexele sisteme semiotice construite în interiorul romanului (Valeriu Cristea) și corespondențele pe care autorul le stabilea în descendență baudelairiană; unii dintre participanți și-au schimbat, ulterior, grila de interpretare, mizând pe ideologic și extra-literar (M. Ungheanu). Având în vedere toate aceste lucruri, nu putem decât să ne bucurăm că lectura romanelor lui Augustin Buzura suscită încă un interes autentic, probat de apariția recentă a volumului semnat de Angela Martin – *Conștiință și cuvânt. Eseuri despre romanele lui Augustin Buzura* (Editura Școala Ardeleană, 2019).

Orice lector familiarizat – chiar și într-o mică măsură – cu romanele scriitorului român intuiește, încă din titlul acestui volum de critică, un fapt esențial: acela că se anunță a fi o lectură riguroasă, pertinentă și, mai ales, generoasă. Pentru că surprinde exact palierele pe care sunt construite toate romanele sale: etică și estetică. Despre *Conștiință și cuvânt* este, cu siguranță, vorba, pentru că Augustin Buzura a reiterat, în toate scrierile, o preocupare personală esențială: aceea față de adevăr, față de alegerile de natură etică pe care suntem constrânși să le facem și pe care toate personajele sale sunt somate să le recunoască. Printre tematizările obsesive ale scriitorului se numără relația eu-celălalt, moartea psihică,

dorința patologică de a accede la putere, obligația morală a rostirii adevărului, în fapt, o întreagă gramatică a eului ce se zbate între corespondențe obiective și subiective.

Cu empatie, erudiție și spirit analitic autentic, Angela Martin remarcă și analizează toate aceste reiterări ale obsesiilor tematice în romanele scriitorului, cu grijă și precauție lansând ipoteze, exerciții de *close-reading* și interpretări multidimensionale, fără a sărăci în niciun fel un demers literar atât de covârșitor sub aspectul mizei sale. Mai mult decât atât, autoarea are grijă să creioneze (pentru a completa cum se cuvine un demers auctorial) unele dintre cele mai pregnante aspecte ale personalității lui Buzura, să contextualizeze biografia și opera, întrucât știm că, în cazul lui Augustin Buzura, nici nu poate fi vorba de o ruptură, ci, mai degrabă, de un melanj atent construit și păstrat. Într-o astfel de prezentare a vieții și crezurilor scriitorului, Angela Martin remarcă, în manieră lucidă și lipsită de orice echivoc, așa cum este și de așteptat în cazul unei

radiografii a operei lui Buzura: „Covârșitoare, în opera lui Buzura, este, cred, miza morală. Raportată la ea, politicianul își reduce portanța. Ocazional, îi rămâne, totuși, valabilă clamoarea și, grație ei – dacă vrem –, pregnanța”.

Este una dintre cele mai bune intuiții critice dedicate analizei unei astfel de opere: În *Orgolii*, de exemplu, heterodiegeza corespunde rememorării trecutului medicului, perioada când acesta fusese deținut politic, amintirii morții Stelei și schițării relațiilor în cadrul familiei Șoimescu, iar un narator impersonal marchează (și delimitează, gramatical și stilistic), jurnalului infirmierului delator. Există și o artă a ne-spunerii în acest roman, prin care naratorul fortifică totuși discursul narativ, cum este cazul prediciei pe care Ion Cristian o ține în fața elevilor săi despre OM, dar conținutul ei nu este afișat. Astfel de predici și mărturiile despre abdicarea conștiinței constituie, de fapt, așa cum foarte bine remarcă Angela Martin, o preocupare de sorginte dostoevskiană față de păcat și ceea ce anglo-saxonii ar numi *atonement* (ispășire). Cele mai complexe întrebări reiterate de opera scriitorului român vizează tocmai aceste posibilități/imposibilități de ispășire, de reparație morală (a se vedea cazul

unicderii Măgurenilor, din *Fețele tăcerii* și problematica adiacentă, a culpei sociale colective).

Fiind hispanistă de formație, autoarea aduce în discuție, în cadrul analizei acestor romane, și un nume care nu ar trebui să lipsească dintr-o astfel de întreprindere critică – cel al lui Ernesto Sábato. În cazul ambilor scriitori (atât cel român, cât și cel argentinian), avem de-a face, așa cum remarcă în mod erudit și intuitiv Angela Martin, cu o „hiperreflecție”, atât personală, cât și literară, asociată manierei în care cei doi își construiesc personajele, investindu-le cu o astfel de concentrare excesivă și persistentă ce frizează patologia. O astfel de hiperreflecție este asociată cu una dintre emblematicele stări ale scriitorilor, delimitată de experiențele proprii: singurătatea, uneori excesivă sau ostentativă, alteori liminală sau auto-indusă. Această meditație asupra solitudinii celor doi și asupra celei reiterate în universul românesc se constituie într-unul din cele mai valoroase capitole ale volumului dedicat scriitorului român – și este vorba despre un volum a cărui valoare per ansamblu o depășește cu mult pe aceea a majorității scrierilor critice care abordează opera lui Augustin Buzura. O importantă distincție pe care o trasează autoarea privește tocmai hiperreflecția tridimensională, asupra căreia se operează analizele de rigoare: „în timp ce Sábato o deviază în fantastic, Buzura o lasă în spațiul real. [...] ca atare, *adevărul* își multiplică neconținut fețele, dar se și construiește retrospectiv, se validează în prezent și se relevă în interacțiune”.

În bună tradiție a exhaustivității și a seriozității intelectuale, Angela Martin include în cadrul demersului său și un capitol ce vizează reperele biobibliografice și convorbiri pe care le-a avut, de-a lungul timpului, cu Augustin Buzura. Fiind vorba despre un scriitor contemporan, intuiția de a atașa astfel de mostre ale introspecției este cu atât mai valoroasă. Volumul de față se constituie, fără putință de tăgadă, într-o scriitură densă, angajată afectiv și, tocmai de aceea, minuțios articulată și documentată; mai mult decât atât, autoarea a găsit și maniera cea mai ofertantă stilistic de a analiza opera lui Augustin Buzura, axându-se, în capitole strict delimitate, pe cele mai importante elemente care coagulează opera acestuia: iubirea, singurătatea, adevărul, cuplul conjugal, rezistența în fața conformismului etc.; este o piesă de rezistență a criticii românești dedicate lui Augustin Buzura. ■

Oana
BĂLUICĂ

Fețele scrierii

→ (dubii) chiar din partea cercetătorului („este posibil...”, „dacă Eminovicii...”, „nu credem că Vasile Eminovici...”, „poate fi considerată...”, „dacă se consideră...” etc., etc.). Oricum însă, cercetarea este meritorie. Lansează o ipoteză care trebuie verificată încă o dată și aduse și alte probe decât cele privitoare relațiile dintre

diferitele familii din zonă cu care Vasile Eminovici a avut contacte. Sigur este că în 1805 Vasile Eminovici este confirmat ca stabilit în Călinești Cuparencu. De unde a venit, e încă o incertitudine. Originea transilvăneană (bănățeană) pare totuși explicată mai logic. Originea bucovineană stă încă sub numeroase semne de

întrebare. Istoricii literari, arhivarii, au primit astfel o nouă sarcină de cercetare. Până la lămurirea, într-un fel oarecare, a *cestiunii*, e de elogiat strădania și pasiunea preotului Cezar Onesim pentru cercetarea documentelor de epocă și nu mai puțin pentru dragostea și prețuirea ce o arată față de Mihai Eminescu. ■

Adrian
CIOROIANU

Răzbunarea lui Tychē – sau acel adevăr de care ne temem cu toții

(Trump? China? Putin? Cine controlează
ceea ce se întâmplă – de la coronavirus la geoeconomie)

Ceea ce trăim, în ultima vreme, pare a ne da semn că mergem drept spre o viitoare epocă a haosului, în care ordinea mondială se va destrăma, în care instinctele primare vor prevala, societatea modernă va intra în comă, dictatura își va lua revanșa asupra democrației, în dauna unor libertăți la care vom renunța – de bună voie, de frică, de frig sau de foame. Totul sub semnul unui colaps mondial, al cărui vestitor pare a fi această maladie COVID-19 și invizibilul ei virus, care retrasează granițe în Europa, ține avioane la sol, coboară economia la minus și anulează mii de evenimente – de la meciuri cu zeci de mii de spectatori până la premiere *James Bond* cu sute de mii de bilete vândute și până la ore de clasa primară, cu 25 de elevi plus o învățătoare.

Curios, nu?

Ce nu am publicat încă

O ia lumea razna? Este, totul, o mascaradă, necunoscută celor mulți, dar din care unii vor câștiga – fie politic, fie vânzând ceva, fie cumpărând ceva la preț mic? Vineri, 6 martie a.c., în cursul dimineții, toate canalele *info* ale *media* franceze anunțau că președintele Macron tocmai vizita un cămin de bătrâni (gest foarte frumos pentru un lider, dată fiind situația) – și m-a frapat sfatul pe care el l-a dat la final: ca tinerele rude să încerce, o vreme, să nu-și mai viziteze părinții sau bunicii, pentru că le-ar putea duce acest blestemat virus, care pare a fi inofensiv pentru marea parte a celor (încă) tineri, dar pune probleme generației a treia! Apoi, la câteva ore, am mers într-un mare magazin/*hypermarket* de la periferia Parisului, pentru cumpărături obișnuite de final de săptămână (inclusiv apă plată la 2 litri, pentru că în Parisul magazinelor normale nu vei găsi decât apă la 500 ml, 1l sau maximum 1,5 litri). Când, în acel magazin, surpriză! Nu aveam nicio treabă cu raionul de paste, doar am trecut prin fața lui, era, să zic, între orele 17h și 18h – or, raionul de paste era nu numai gol; era răvășit! Nu se mai vedeau decât cutii rupte sau desfăcute și câteva resturi pe rafturile de jos.

Mai apoi am trecut pe lângă standul de igienă corporală: săpunuri câte vrei, *spray*-uri, loțiuni după ras, apă de colonie cu tonele etc. Știți ce lipsea? Gelul dezinfectant. Ba chiar am surprins o discuție foarte calmă, între două femei: una era o angajată a magazinului, care se plimba printre rafturi; cealaltă era o femeie la vreo 30 de ani, cu un copil într-un cărucior cu care naviga anevoie prin *hypermarket* (așa mi-a atras atenția, sincer să fiu). Mama cu cărucior a întrebat-o pe vânzătoare unde găsește

un gel dezinfectant (care, în mod normal, era cam 1-1,5 euro/50 ml – și, evident, nu-l cumpăra mai nimeni, cine avea nevoie cumpăra un flacon imens, de 500 ml cu +/- 3 euro, te ținea un an!). Iar vânzătoarea i-a răspuns, simplu, că produsul este în „*rupture de stock*” (cred că nu necesită traducere), că nu au nici ei și nici magazinele de pe o rază de..., și i-a sugerat ce poate face, în schimb: într-un litru de apă, să pună 2-3 linguri de apă de Javel (se găsește și în *market*-urile noastre, miroase foarte chimic, dar se pare că e pe bune dezinfectantă – atenție să nu vă ardeți!).

Surpriza mea a fost când am ajuns la rafturile de apă: pur și simplu, am mai găsit un singur bax de apă plată la 2 litri, rupt și el, și încă patru sticle pe care le-am recuperat din zonă. În rest, apă câtă vrei – dar nu la 2 litri! Această poză, a raftului de apă plată, nici nu am făcut-o publică vreodată, pentru că nu-mi dau seama dacă era distractivă sau doar panicardă. Și un detaliu: în bună parte, rafturile se umpleau a doua zi, dimineața: și cu paste, și cu apă plată (dar nu cu gel...).

De ce toate acestea – paste, gel, apă plată mare? Pentru că, pur și simplu, din instinct de conservare, pur și simplu, mulți dintre francezi cumpăraseră lucruri esențiale. Cât să trăiești câteva zile, rupt de orice (ceea ce poate fi o fantasmă, dar nu discut acest lucru aici).

A doua, sâmbătă 7 martie, am publicat o poză a raftului de paste gol pe o rețea de socializare (pentru că legenda curgea că numai în România dispărea făina și mălaiul din magazine – o prostie, desigur). Mulți dintre prietenii mei virtuali au fost surprinși, pentru că de regulă românii din România se așteaptă că numai la noi să se petreacă toate pocinoagele lumii. Dar adevărul era evident: în toată lumea, din China în Italia sau din Franța în Coreea de Sud sau România etc., oamenii, aduși într-o situație limită, vor acționa la limită: instinctul de supraviețuire ne dă și sete, și foame și atracția față de partener. Biologia este mereu mai puternică decât ideologia.

Cine sunt păpușarii acestui joc?

În prima carte a *Istoriilor* lui Herodot (scrisă aproape acum două milenii și jumătate), există un episod splendid despre natura umană și despre eterna ambiguitate a punctului în care prezentul devine viitor. Spune Herodot că faimosul rege Croesus¹ al ținutului Lydia (sud-vestul Turciei de azi) ar fi fost extrem de bogat; la un moment dat, el s-ar fi întâlnit cu înțeleptul atenian Solon și, cu mare orgoliu, Croesus ar fi întrebat „dacă tot ești atât de înțelept și de umblat, poți să-mi spui care este

cel mai fericit om de pe Pământ?”. Solon i-ar fi dat câteva exemple, dar niciunul nu se apropia de profilul bogatului Croesus (care, probabil, s-ar fi așteptat ca cel desemnat să fie el). Și, atunci, Solon i-ar fi răspuns: „Stăpâne, ești foarte bogat și stăpânești numeroase popoare – dar nu-ți voi putea răspunde la întrebare până ce nu vei afla că tu însuși ai murit fericit! Până la moartea-ți, voi pune la păstrare cuvântul «fericit». Până atunci, un om ca tine nu e fericit, ci doar norocos!”.

Această parabolă a lui Herodot mi se pare a fi explicația lumii noastre de azi. Unii sunt *norocoși*, dar nu neapărat *fericiți*!...

A lansat cineva, cu un scop, acest virus COVID-19? Acceptând că da – avea/aveau el/ei datele de a-l controla? Sincer, nu prea pare.

Este el un virus scăpat din laboratoare secrete chinezești? E clar că statul pe nume China are laboratoare secrete – dar însăși această întrebare e barată de caracterul intrinsec al statului chinez de azi; dată fiind circulația controlată de stat a informației provenind/intrând de/in acolo, e limpede că nu foarte curând vom avea o confirmare/infirmare. Erau chinezii dispuși să riște un virus care să-i fi lovit în primul rând (cum s-a întâmplat)?

Răspunsul este în tendințe, nu în evenimentele zilei

În ziua în care trimit spre Craiova acest text, agențiile de presă anunță că, în Rusia², Vladimir Putin ar fi găsit soluția pentru o președinție aparent *ad infinitum*, propusă de o femeie excepțională: Valentina Tereșkova, azi deputată, prima femeie-cosmonaut trimisă în spațiu, la începutul anilor '60; în parlamentul rus, ea a propus ca *răbojul* președințiilor să fie *resetat*, astfel încât orice cetățean (inclusiv Vl. Putin) să poată candida din nou – limita, până acum, fiind de două mandate; oricum, președintele Putin avea deja 2x2 mandate, cu un *intermezzo* ca prin-ministru.

E o întâmplare, această coincidență, între criza europeană a coronavirusului și anunțul prelungirii *sine die* a mandatului Putin la conducerea Rusiei? Nu văd, aici, o mare surpriză. Era de așteptat ca respingerea modelului democratic-occidental să poată conduce, în Rusia, spre tradiția sa. Nu e nicio surpriză – istoria vorbește prin ea însăși.

Iar despre „păpușarii” acestui joc vom vorbi în episodul ce urmează. ■

(va urma)

¹ Același Croesus apare și în poemul *Memento mori* al lui Mihai Eminescu.

² <https://www.theguardian.com/world/2020/mar/10/vladimir-putin-amendment-power-russia-2024>.